

دست یازدهم

اتفاق

به این آمارها توجه کنید :

■ گرسنگی یکی از عوامل مهم مرگ و میر در جهان به شمار می رود؛ به طوری که در هر دقیقه ۳۰ نفر به علت گرسنگی، جان خود را از دست می دهند.

■ شصت و شش میلیون کودک در مقطع ابتدایی در سراسر جهان، گرسنه به مدرسه می روند.

■ فقر هر ساله باعث مرگ دو میلیون و ششصد هزار کودک زیر پنج سال می شود.

■ ۸۷۰ میلیون نفر در جهان غذای کافی برای خوردن ندارند.

■ بیش از یک میلیارد نفر از مردم روی زمین، درآمدی کمتر از یک دلار در روز دارند.

از سوی دیگر

■ دارای ۸۵ نفر از ثروتمندترین افراد جهان برابر دارای ۳/۵ میلیارد نفر از جمعیت جهان است.

■ با غذایی که در اروپا و آمریکای شمالی دور ریخته می شود، سه برابر گرسنگان فعلی جهان را می توان

سیر کرد.

■ یک سوم مواد غذایی ای که سالانه در جهان تولید می شود (حدود ۱/۳ میلیارد تن) تبدیل به زباله

می شود و هدر می رود.

■ سالانه ۲/۴ میلیون نفر در سراسر جهان در اثر بیماری های ناشی از پر خوری می میرند.

فَعَالِيَت كَلَامِي

به نظر شما علت این اختلاف چیست؟ چرا این وضع در جهان به وجود آمده است؟

۱- چرا دین اسلام باید راهی برای نجات مردم از فقر داشته باشد؟

۱) دین اسلام آخرین و کامل ترین برنامه‌ای است که خداوند برای نجات بشر از تمامی گرفتاری‌ها و دست یافتن به رستگاری در دنیا و آخرت فرستاده است؛ به همین دلیل این دین باید راهی برای نجات مردم از فقر داشته باشد. یکی از راه‌کارهای دین اسلام برای حل این مشکل، انفاق است. در دین اسلام به مردم توصیه شده است، بخشی از اموال خود را در راه خداوند انفاق کنند.
پیامبر ﷺ می‌فرماید:

۲) «خداوند به اندازه نیازمندی‌های مردم فقیر در اموال ثروتمندان حقی قرار داده است، اگر بپردازند نیازمندی‌های عمومی مردم برطرف می‌شود. اگر گرسنه یا برهنه‌ای در میان مردم پیدا شود، به این دلیل است که ثروتمندان، «حقوق واجب» اموال خود را نپرداخته‌اند».

۲) - دلیل وجود گرسنه یا برهنه بین مردم از نظر پیامبر ﷺ

انفاق ۳- رابطه میان مسلمانان در اسلام چیست؟ به چه صورت است؟

۳) در سال گذشته دانستیم که رابطه میان مسلمانان، رابطه برادری است و همان‌طور که هر برادری نسبت به خواهران و برادران خود در خانواده وظایفی دارد، برادران دینی نیز در برابر یکدیگر وظایفی دارند. یکی از این وظایف کمک مالی به نیازمندان است.

۴) خداوند در قرآن کریم همواره انسان‌ها را به بخشش قسمتی از اموالشان به نیازمندان تشویق کرده و این اعطای مال را «انفاق» نام نهاده است. انفاق چیست؟

۵) الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً
فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
۵- پاداش -
کار به انفاق
مراکتبه از نظر
قرآن چیست؟

کسانی که اموال خود را انفاق می‌کنند
در شب و روز
به صورت پنهانی و آشکارا
پاداششان نزد پروردگارشان است

نه ترسی دارند و نه غمگین می‌شوند. *

حفظ شود

۶) انفاق مال آن قدر نزد خداوند ارزشمند است که آن را یکی از نشانه‌های ایمان می‌داند. ۷) خداوند، حکمت انفاق را «توزیع ثروت میان فقرا و جلوگیری از انحصار آن در دست

۴- میزان ارزشمندی انفاق نزد خداوند را بگویند

۳- سوره بقره، آیه ۳

۲- سوره بقره، آیه ۲۷۴

۱- مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۲۴

* آیه با ترجمه حفظ شود.

یا حدیث و انفاق از نظر خداوند چیست؟

ثروتمندان» بیان کرده است. (در صورتی که انفاق مال در جامعه گسترش پیدا کند، ثروت به دست نیازمندان نیز می‌رسد و فاصله طبقاتی میان ثروتمند و فقیر کمتر می‌شود؛ بخش زیادی از گناهان و جرم‌های ناشی از فقر از جامعه ریشه‌کن می‌شود؛ مردم نسبت به یکدیگر مهربان‌تر می‌شوند و احساس مسئولیت بیشتری می‌کنند و در نهایت آرامش و امنیت در جامعه حاکم می‌شود.)

۱. نتیجه گسترش انفاق مال در جامعه را بنویسید. فعالیت کلاسی

در روایت‌هایی که زمان ظهور امام زمان علیه السلام را وصف کرده‌اند، آمده است: در آن دوران، عقل انسان‌ها به نهایت رشد و کمال خود می‌رسد و از سوی دیگر در جامعه فقری پیدا نمی‌شود.

۱۲ زکات حسبت و به چه چیز علق کلیدی؟

۱۵ انفاق مستحب را نام ببرید؟

۱۱ انفاق واجب را نام ببرید؟

۹- انواع انفاق را نام ببرید؟ - دسته بندی انفاق را نام ببرید؟

۹ (انفاق بر دو نوع است: واجب و مستحب.)

۱۰ (انفاق های واجب عبارت اند از: زکات و خمس) (انفاق های مستحب عبارت اند از:

قرض الحسنه، وقف و ...!!) در این درس با نمونه هایی از این دو نوع انفاق آشنا می شویم:

انفاق های واجب:

۱۲ (۱- زکات: زکات در اصل به معنای پاک شدن از دل بستگی ها و آلودگی هاست و به نوعی

از انفاق گفته می شود که به برخی از دارایی های انسان تعلق می گیرد) (این دارایی ها سه دسته است:

۱۲ (غلات: گندم، جو، خرما و کشمش، دام ها، شتر، گاو و گوسفند، سکه ها: طلا و نقره.

اگر کسی از این دارایی ها، به اندازه ای که در دین تعیین شده است، داشته باشد، بر او واجب

است بخش مشخصی از آن را در راه خدا انفاق کند.) ۱۳

۱۴ (پرداخت زکات موجب مصونیت مال از نابودی و پربركت شدن آن می شود. اگر زکات اموال داده

نشود، خداوند نعمت هایش (بارندگی، حاصل خیزی، فراوانی و...) را از صاحبان آنها بازمی دارد.) ۱۴

۱۵ (زکات فطره (فطریه): زکات فطره، زیرمجموعه زکات است. کسی که هنگام غروب شب عید نظر

فطر، بالغ و عاقل و هشیار باشد و فقیر هم نباشد، باید برای خود و کسانی که او هزینه زندگی آنان را می دهد،

به ازای هر نفر سه کیلوگرم گندم یا جو یا برنج یا هر غذایی را که در طول ماه مبارک رمضان بیشتر از آن

استفاده کرده است، به مستحق بدهد. البته اگر پول آنها را هم بدهد، کفایت می کند.) ۱۵

۱۳ این دسته از دارایی های انسان زکات بر آن

علق می یابد را نام آورده و توضیح دهید.

فعالیت کلاسی

به آمار تقریبی تولید سالانه چهار محصول مهم کشاورزی در ایران، توجه کنید:

۱- سیزده میلیارد کیلوگرم گندم

۲- سه میلیارد کیلوگرم جو

۳- یک میلیارد کیلوگرم خرما

۴- سیصد میلیون کیلوگرم کشمش

به نظر شما اگر فقط زکات این محصولات (که تقریباً حدود هزار میلیارد تومان است)، پرداخت

شود، چه تغییرات مثبتی در جامعه ایجاد می شود؟

۱- میزان این دارایی ها و مقدار دقیق زکات هر کدام از این موارد در رساله توضیح المسائل مشخص شده است (دیران محترم

می توانند توضیحات تکمیلی در این خصوص را در کتاب راهنمای معلم مشاهده کنند).

۱۴ (۲- خمس): هر مسلمانی که از طریق کار، درآمدی کسب می کند، پس از صرف هزینه های سالانه

زندگی خود و خانواده، باید یک پنجم آنچه را که باقی مانده است، به عنوان خمس بپردازد. (۱۴)

۱۷) خمس یکی از راه های تأمین نیازهای جامعه است که به حاکم اسلامی یا مرجع تقلید پرداخت می شود تا آن را در راه هایی که قرآن کریم، رسول اکرم و ائمه اطهار علیهم السلام مشخص کرده اند، صرف کنند. آشنا کردن مردم با معارف دینی، دفاع از کشورهای اسلامی، تربیت دانشمندان علوم دینی، تألیف و

توزیع کتاب های دینی و ... از مواردی است که خمس می تواند صرف آن شود. (۱۷)

۱۷ خمس را توضیح دهید؟

نکات قابل توجه در خمس

۱۸) هر کسی که از طریق تجارت، صنعت، کشاورزی یا کسب های دیگر، مالی به دست آورد، باید

برای خود «سال مالی» داشته باشد و در انتهای «سال مالی»، اگر به اموال او خمس تعلق بگیرد، خمس اموالش را بدهد. (۱۸) چه سالی باید خمس بپردازد؟

۱۹) با پولی که خمس آن پرداخت نشده است، نمی توان چیزی خرید؛ به عنوان مثال اگر با آن پول

خانه ای خریداری شود، نماز خواندن در آن خانه باطل است. (۱۹)

به آذوقه هایی مانند برنج، روغن و هر خوراکی دیگری که از درآمد سال، برای مصرف در خانه

خریده شده است و در پایان سال مالی باقی مانده است، خمس تعلق می گیرد.

۲۱) زیورآلات خانم ها، اگر بیش از مقدار مصرفی رایج آنها باشد و حالت پس انداز داشته باشد،

باید خمس آن پرداخته شود. (۲۱)

بیشتر بدانیم

۲۱) خمس چیست و چه چیزی تعلق دارد؟

سیره شهدا

شهید مهدی باکری یکی از سرداران بزرگ کشورمان در دوران دفاع مقدس بود. یکی از ویژگی های او عمل به احکام دین با دقت کامل بود. او سعی می کرد همیشه نماز خود را در اول وقت و به جماعت اقامه کند. او در پرداخت خمس نیز بسیار دقیق و حساس بود. یکی از دوستان وی نقل می کند که در اواخر اسفند ماه یکی از سال های اول جنگ بود که دیدیم آقا مهدی در سنگر مشغول شمردن پول های همراه خود است. سپس با خانواده خود نیز تماس گرفت و جویای ارزش اجناس باقی مانده در منزل برای محاسبه میزان خمس آنها

۲۱) یا خمس زیورآلات تعلق می گیرد؟

۱۹) ۱- ابتدای سال مالی، اولین روزی است که فرد در آن درآمدی کسب کرده است (به عنوان مثال این زمان برای یک کارگر آن روزی

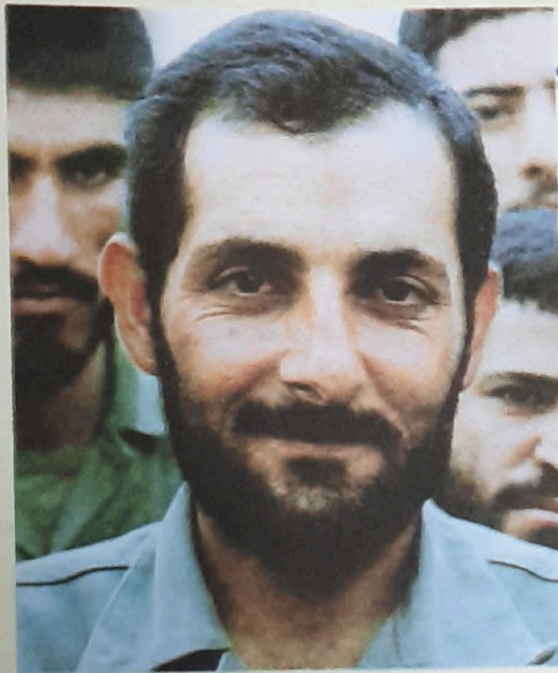
است که اولین مزد خود را می گیرد یا برای یک کشاورز روزی است که اولین محصول خود را برداشت می کند) و پایان آن گذشتن یک سال

شمسی از آن روز است. (۱۹) سال مالی چیست؟ بر چه صورت خمس در کشور؟

۲۲ ۲ مورد انفاق مستحب را نام ببرید؟ قرض - وقف

۲۳ میزان ارزشمندی قرض را بنویسید؟ / ثواب قرض دادن به چه صورت است؟

شد و بلافاصله مبلغ مشخصی را از اموال خود جدا کرد و آن را به یکی از نمایندگان امام خمینی رحمه الله علیه پرداخت کرد. آنگاه با خاطری آسوده، نفسی کشید و گفت: امروز سال مالی ام بود. خدا را شکر حالا اگر شهید شوم، بدهی شرعی ندارم.^۱

۲۴ تفاوت ثواب قرض دادن

صدقه دادن حبس است؟

۲۵ قرض با صدقه چه تفاوتی دارد؟

۲۶ چرا انفاق مال در قالب قرض

کسب و کار را به دنبال دارد؟

انفاق‌های مستحب

پس از آشنایی با خمس و زکات به عنوان دو مورد از انفاق‌های واجب، حال با دو مورد از

انفاق‌های مستحب آشنا می‌شویم:

۲۳ (۱) - قرض: قرض دادن نوعی انفاق مستحب است که بسیار بر آن تأکید شده است. این عمل تا آن اندازه ارزشمند است که در دین اسلام برای صدقه دادن ده ثواب و برای قرض دادن هجده ثواب قرار داده شده است (البته هر دو عمل از کارهای نیکو و مورد تحسین است؛ اما باید توجه داشت که در جامعه اسلامی، انسان‌های آبرومندی هستند که نمی‌خواهند از کسی صدقه بگیرند و قرض دادن به آنها موجب حفظ آبروی آنها می‌شود. از سوی دیگر انفاق مال در قالب قرض، فعالیت و کسب و کار را به دنبال خود دارد؛ زیرا کسی که صدقه می‌گیرد، به فکر بازگرداندن آن نیست؛ اما فرد قرض‌گیرنده باید کار کند تا مبلغ قرض را برگرداند.) ۲۵ (۲۹)

۱- مهدی باکری در اندیشه و عمل، حسین علایی، چاپ اول، ص ۱۰۷.

۲۸ حرفه اسلام گرفتن حرفه شرایط فرشته چرا؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم درباره ارزش قرض دادن فرموده است:

۲۷) «مسلمانی که به برادر مسلمان خود قرض دهد، در برابر هر درهمی که قرض داده، هم وزن کوه احد، حسنات خواهد داشت و اگر برای دریافت آن مدارا به خرج دهد، از پل صراط همچون برق جهنده بدون حساب و عذاب خواهد گذشت.» (۲۷)

۲۸) البته در تعالیم معصومان از قرض گرفتن در حالت بی نیازی یا موارد غیر ضروری نهی شده

است؛ چرا که درخواست از دیگران آبروی انسان را در معرض خطر قرار می دهد. (۲۸)

۲۹) ۲- وقف: وقف به این معناست که انسان در راه جلب رضایت خداوند مالکیت بخشی از اموال و دارایی هایش را از اختیار خود خارج کند و استفاده از آن یا استفاده از درآمد آن را در اختیار دیگران (عموم مردم، فقرا، ایتام، و...) قرار دهد. (۲۹)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

۳۰) «هنگامی که انسان مؤمن از این دنیا می رود، تمامی اعمال او قطع می شود؛ به جز سه عمل: صدقه جاریه^۱، علمی که از خود به یادگار گذاشته است و فرزند صالحی که برایش دعا می کند^۲». (۳۰)

پیامبر اکرم بارها اموالی را برای استفاده مسلمانان وقف کردند. امیرالمؤمنین علیه السلام نیز نخلستانها و باغهای فراوانی ایجاد و چاههای آب زیادی حفر می کرد و بلافاصله آنها را برای استفاده مردم یا گروهی از آنان همانند یتیمان یا در راه ماندگان وقف می کردند.

۲۹ وقف به چه مناسبت؟

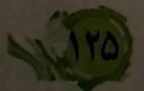
۳۱) عبارت مراد از آن طبق زمانس یا سرچشمه چیزی برای ما می ماند؟

۱- ثواب الاعمال، ص ۴۱۴.

۲- با توجه به اینکه چیزی که وقف شده است، مردم همواره از آن استفاده می کنند و برکات آن جاری است، به آن صدقه جاریه گفته می شود. (۳۱)

۳- بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۲.

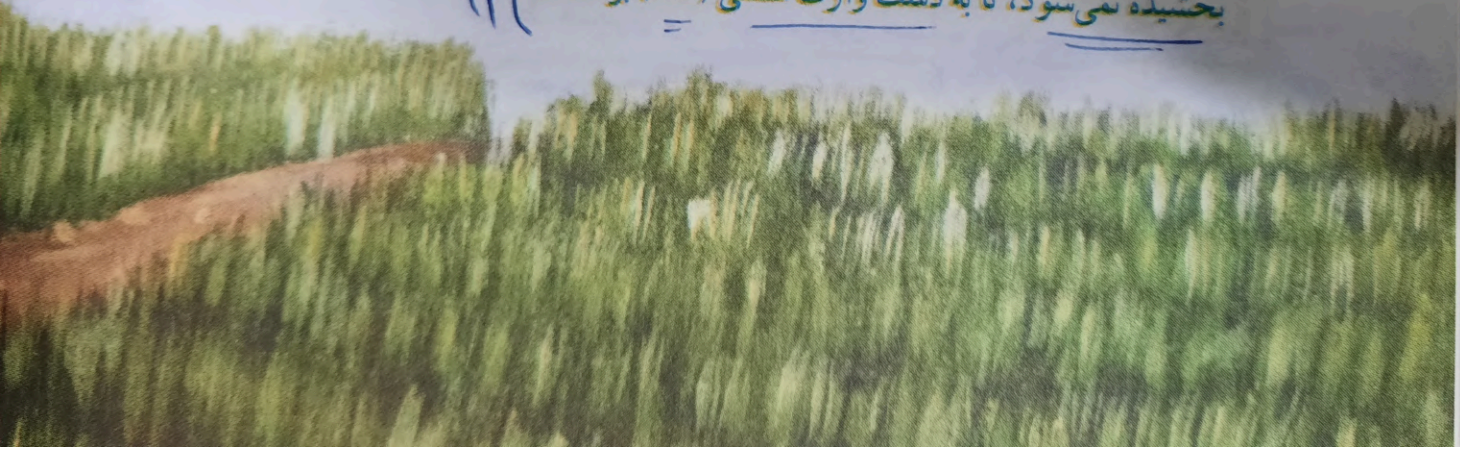
۳۲) چرا؟ وقف صدقه جاریه مطلوبند؟

۳۲ / سر از وقف نامه‌های امام علی را بنویسد .

در یکی از وقف نامه‌های حضرت علی علیه السلام آمده است :

۳۲) «علی، بنده خدا و امیر مؤمنان، دو مزرعه را برای فقرای مدینه و در راه ماندگان قرار داد، تا خداوند روز قیامت چهره او را از حرارت آتش مصون دارد. این اموال فروخته نمی شود، بخشیده نمی شود، تا به دست وارث هستی (خدا) برسد.» ۳۲

۳۳۷ / مواردی از وقف را نام ببرید / وقف در چه امورک رایج می‌رود؟

در طول تاریخ اسلام، وقف از جایگاه ویژه‌ای در میان مسلمانان برخوردار بوده است؛ به گونه‌ای که بسیاری از مسلمانان تلاش می‌کردند تا در حد توان خود، بخشی از دارایی‌های خود را برای انجام کارهای خیریه وقف کنند. وقف معمولاً در این امور صورت می‌گرفت:

۳۳ (ساختن مسجد، حوزه‌های علمیه، کتابخانه‌های عمومی، مدارس و دانشگاه، بیمارستان‌های عمومی (در این بیمارستان‌ها فقرا کاملاً رایگان درمان می‌شدند)، خانه‌هایی برای یتیمان و بی‌سرپرستان و فقرا، وقف اموالی برای کفن و دفن فقرا، وقف آب‌انبار و تأمین آب آشامیدنی یا آب کشاورزی برای مردم، ساختن کاروانسراهایی در مسیر راه‌های زیارتی یا تجاری برای استراحت کاروان‌ها، خرید

تجهیزات برای جنگ با کفار، ساختن پادگان‌ها و قلعه‌ها برای نظامیان و ...) ۳۳ ۳۴
۳۵ (۳۴) همان‌طور که می‌بینیم، نتایج وقف، منفعت رساندن به تمام مردم یا مردم مستحق است؛ بنابراین اگر در جامعه اسلامی وقف رایج شود، بسیاری از اموری که نفع آن به عموم مردم می‌رسد، توسط خود مردم انجام می‌شود و دیگر تمامی کارها بر دوش دولت قرار نمی‌گیرد) ۳۵

۳۴ نتایج وقف حسب ۱) ۲) ۳) نسیبی رای شدن وقف در جامعه را بنویسید

- ۱- انفاق را تعریف کنید و سه مورد از فواید آن را بیان کنید.
- ۲- یک انفاق واجب و یک انفاق مستحب را نام ببرید و هر یک را به صورت مختصر توضیح دهید.
- ۳- ...

خودت را امتحان